

10 JULI 1794 : LEVE DE VRIJHEID !

door Ivan VAN HYFTE

Dit jaar is het precies 200 jaar geleden dat deze (al te vaak) onbezonnen en weinig doordachte opwelling te horen was op onze Grote Markt.

Voor een tweede maal hadden Franse revolutionairen de "Arbre de la Liberté" plechtig geplant in aanwezigheid van hun plaatscommandant AUBREE.

Bezetting en vrijheid liggen soms dicht bij elkaar, maar of de Oostendenaars deze "bevrijdende" bezettingsmacht apprecieerden, is zeer de vraag. Zij lagen wellicht meer wakker van het logies (de zoveelste al !) van de 15.000 republikeinse soldaten en alles er op en er aan, dan van de fraseologie van "égalité, liberté, fraternité".

Nog even al het vreemd bezoek met elk zijn boodschap op een rijtje

- 23 augustus 1745 : Fransen beschieten de stad zodanig dat "de Logt in Vuer en Vlamme scheen te wezen" en bezetten ze tot 1748...
- februari 1749 : Oostenrijkse troepen nemen bezit van de stad...
- 11 januari 1790 : de Republiek van de Verenigde Belgische Staten wordt onafhankelijk. Vrijheid, maar van korte duur...
- na de slag van Jemappes (6 november 1792) verlaat het Oostenrijks garnizoen de stad...
- 17 november 1792 : Burgemeester VAN ISEGHEM kijkt onbegrijpend toe hoe de frygische muts aan een Franse vrijheidsboom prijkt...
- 30 maart 1793 : na de nederlaag bij Neerwinden vertrekt de Franse bezetting door de Westpoort...
- 4 april 1793 : ridder DE WAPENAER neemt Oostende in bezit in naam van de Oostenrijkse keizer. De Franse vrijheidsboom smelt na in het vuur...
- 13 oktober 1793 : de Fransen staan voor Nieuwpoort. Doorgebroken dijken drijven hen terug...
- 30 juni 1794 : voor hun vertrek gooien de Oostenrijkers hun munitie in het water.
- 3 juli 1794 : Le jour de gloire est arrivée... 15.000 Fransen worden bij burgers ondergebracht.
- 10 juli 1794 : "Vive la Republique Française" klinkt het op het tweede boom-feest.. Het schaamteloos ruineren kan beginnen...

* * *

Amper 50 jaar na de feiten schrijft J.N. PASQUINI zijn bekende "Histoire de la ville d'Ostende et du port" (1842). De eindeloze opeisingen, tot 1800, vermeldt hij in maar eventjes 3 blz. voetnoten (p. 295, 296, 297).

Vergeeten wij hierbij niet dat de 10.000 Oostendse zielen al meer dan 103.000 gulden in de Oostenrijkse schatkist hadden gedeponneerd om de oorlog mee te helpen voortzetten (op. cit. p. 295). Ook is de hiernavolgende opsomming de eenmalige "contribution militaire" van 1794 - meer dan 100.000 florijnen - NIET inbegrepen.

In 1794 alleen al wordt arm Oostende met meer dan 20 buitensporige dagen bedacht wanneer niet enkel maritieme commissarissen (wat de gewoonte was) maar ook agenten van het landleger even maar grondig op bezoek kwamen.

- 3 juli 1794 : een verrekijker en alle Ferraris-kaarten voor hun generaal MOREAU.
- 5 juli : de betrokken handelaars en winkeliers moeten al het koper, ijzer, lood, tin, zwavel, salpeter, potas, talk en leder inleveren.
- 9 juli : elke dag 18.000 ponden brood voor het garnizoen.
- 15 juli : 280 koperen waterketels.
- 18 juli : de krijgscommissaris eist alle steenkool op.
- 21 juli : binnen de 24 uur moeten 1.200 pond kaarsen beschikbaar liggen, 6.000 pond kaas, 10 ton lijnzaadolie, 400 pond rijst, 130 vaten brandewijn, 108 kisten tabak, 54 kisten zeep; benevens rode wijn ook nog buffelleider, olijfolie, papier en huiden (mijn opsomming is verre van volledig).
- 23 juli : 120.000 ponden meelsuiker.
- 30 juli : alle lantaarnijzers en 30 vaten brandewijn.
- 4 augustus : brood en bier voor de Franse vloot.
- 8 augustus : 10.000 paar schoenen, evenveel kousen en slobkousen; hemden, laken, zeildoek voor tenten, leder van damhert, hoeden en laarzen.
- 9 augustus : 40.000 pond rijst.
- 13 augustus : 28 vaten jenever.
- 16 augustus : verbanden en speldnagels (pointes de Paris).
- 18 augustus : het tolrecht op de Torhouse Steenweg is voor de Franse staatskas.
- 19 augustus : een 80-tal verschillende artikels o.a. schilderborstels, timmermansgerei, cederhout, balen katoen, 60.000 pond Virginia-tabak enz.
- 24 augustus : 70 paar schoenen, 50 paar kousen, 50 hemden en duizend pond rijst voor de vloot.
- 25 augustus : alles wat in de magazijnen was aan sloten; het materiaal van geweer makers en kuipers; alle scheepsborstels, zagen, ijzeren koffers, schapevellen...
- 3 september : 6.000 pond kaas.
- 22 september : alle verrekijkers.
- 26 oktober : voor het militair hospitaal : ondermeer gember, opium, gom, scamonium, ether en kamfer.

Wie had durven weigeren onder doodsbedreiging of aanzien te worden als vijand van de Republiek ? Toen Oostende in ditzelfde rampjaar 250.000 pond als aandeel in een nationale lening moest betalen, circuleerde een gedurfde protestbrief. Resultaat ? Elke ondertekenaar kreeg er 10.000 pond bovenop.

* * *

"Les Droits de l'homme et du citoyen", "le Comité du Salut Public", "Weg met de schimmen van het despotisme", de retoriek van de Marseillaise-tekst... we kennen dit soort vocabularium ondertussen wel vanuit een of andere Franse Revolutie-les en weten beter. Vrijheid ? een jubel-woord dat niet altijd bejubeld werd !